

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om oljeavfallsavgift

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om oljeavfallsavgift, som är i kraft till utgången av 1996, skall bli permanent.

Det föreslås samtidigt att sådana smörjolja och smörjmedel som används som råvara vid framställning av produkter som inte är belagda med oljeavfallsavgift och vilkas användning inte ger upphov till oljeavfall skall befrias från oljeavfallsavgift.

Användningsändamålet med avgiften skall

utvidgas så att de influtna medlen också kan ersätta kostnader för sanering av mark som blivit förorenad av olja.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1997 och avses bli behandlad i samband med den.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft vid ingången av 1997.

MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning

Lagen om oljeavfallsavgift (894/86) trädde i kraft vid ingången av 1987 och gällde till utgången av 1991. Lagens giltighetstid förlängdes så att lagen upphör att gälla vid utgången av 1996. Från och med ingången av 1990 har oljeavfallsavgiften varit 25 penni per kilogram.

Lagen om oljeavfallsavgift ändrades senast vid ingången av 1995, varvid nödvändiga ändringar gjordes med anledning av att Finland anslöt sig till Europeiska unionen (EU). Ändringarna gällde närmast uppbörden av avgiften.

Oljeavfallsavgift skall betalas för smörjolja och smörjmedel som avses i lagens 2 §. Befriade från oljeavfallsavgift är enligt 5 § exportprodukter samt för undvikande av dubbelbeskattning produkter som används vid tillverkning av sådana produkter för vilka oljeavfallsavgift betalas och produkter som tillverkas av sådana råämnen för vilka oljeavgift har betalats. Enligt 9 § gäller i fråga om avgiftsskyldighet, grunderna för bestämmande av avgiften, fastställande, betalning och debitering av avgiften, änd-

dringssökande samt även i övrigt i tillämpliga delar vad som stadgas eller bestäms i lagen om påförande av accis (1469/94) eller med stöd av den. Det är även möjligt att bevilja lätnader i avgiften enligt de stadganden om accislätnader som ingår i lagen om påförande av accis.

Med stöd av 7 § (985/89) lagen om oljeavfallsavgift skall de medel som inflyter i oljeavfallsavgifter på de grunder som närmare fastställs av statsrådet användas för att täcka utgifter för oljeavfall och insamling, transport, lagring och behandling av oljeavfall samt till understöd för anläggnings- och driftskostnader för regionala mottagningsplatser för oljeavfall och för att utveckla den riksomfattande problemavfallsanläggningen.

De medel som får användas för oljeavfallshantering betalas till den riksomfattande problemavfallsanläggningen Ekokem Oy Ab och genom dess förmedling vidare till professionella uppsamlare och transportörer av oljeavfall. Medel som beviljas för grundande av regionala mottagningsplatser för problemavfall betalas till berörda kommuner eller till företag som handlar för kommunernas räkning.

1.2. Oljeavfallsmängden

Den årliga mängden oljeavfall i Finland uppgår till ca 50 000 ton. Innan lagen om oljeavfallsavgift trädde i kraft brändes över hälften av denna mängd i små, från miljöskyddssynpunkt oändamålsenliga förbränningsanläggningar och nära en tredjedel hamnade på okänd plats för behandling eller i miljön.

Största delen av oljeavfallet, dvs. nära 40 000 ton om året, samlas numera in centralt. Efter det förbehandlas avfallet vid Ekokem Oy Ab och sedan bränns det på behörigt sätt i industrikraftverk för utnyttjande av energiinnehållet eller som stödbränsle för Ekokem Oy Ab. En liten del av oljan regenereras och används inom skogsindustrin för smörjning av motorsågskedjor. Därutöver behandlar industrin drygt 10 000 ton om året av det oljeavfall som uppstår i den egna verksamheten. Den mängd som hamnar på okänd plats är mycket liten i jämförelse med situationen i andra utvecklade industriländer.

1.3. Smörjoljor som används som råämnen

Tullstyrelsen har med stöd av det stadgande om accislättnader som ingår i 50 § lagen om påförande av accis beviljat befrielse från betalning av oljeavfallsavgift i de fall då smörjoljor eller smörjmedel som avses i 2 § oljeavfallslagen används som råämne inom industrin för tillverkning av en sådan annan produkt (slutprodukt) som inte är en avgiftsbelagd produkt som avses i lagens 2 §. Förutsättningen för befrielse är att det inte uppstår något oljeavfall vid användningen av den sistnämnda produkten. Genom att råämnena till icke-avgiftsbelagda slutprodukter befrias från avgift har produkter av inhemsk tillverkning fått samma ställning som importerade slutprodukter, för vilkas del avgifter för de råämnen som använts i dem inte kan uppbäras. Praxis för avgiftslättnader är till denna del etablerad.

1.4. Sanering av förorenad mark

Under de senaste åren har det framgått att det finns ett betydande antal markområden som är förorenade av olja. Föroreningarna har till största delen sitt ursprung i oljeutsläpp. Vid miljöministeriets kartläggning av förorenade markområden framgick det att reparationsverkstäder och skrotningsanlägg-

ningar i fråga om oljeutsläpp representerade den bransch som stod för de flesta föroreningarna och att servicestationerna intog en fjärde plats närmast efter sågar och avstjälpningsplatser. Också i fråga om förorening av gamla avstjälpningsplatser har föroreningar som uppkommit av oljeavfall varit de största föroreningskällorna, bl.a. av den anledningen att systemet för uppsamling av spilloljor etablerades relativt sent i vårt land. Frågans ekonomiska betydelse avspeglas i det faktum att den kostnadsberäkning för iståndsättande av de förorenade markområdena som miljöministeriet gjort upp på basis av sin kartläggning uppgår till över fem miljarder mark. Saneringen av tidigare förorenade områden baserar sig på avfallsagens (1072/93) princip att den som orsakar föroreningen betalar. I fall av betalningsoförmåga övergår skyldigheten enligt 23 § i sista hand till kommunen. Staten kan härvid delta i kostnaderna eller saneringen enligt de förutsättningar som stadgas i 35 § och inom ramen för statsbudgeten.

Med stöd av 2 § 1 och 2 mom. lagen om bekämpande av oljeskador som uppkommer på land (378/74) omfattas saneringen av förorenade markområden av de ersättningar som avses i lagen om oljeskyddsfonden (379/74). Dessutom kan 7 § lagen om oljeavfallsavgift anses syfta på möjligheten att använda intäkterna av oljeavfallsavgiften till betalning av kostnader som uppkommer till följd av oljeavfall och därmed också till betalning av kostnaderna för sanering av mark som förorenats av oljeavfall.

2. Bedömning av nuläget

Den synnerligen positiva utvecklingen inom oljeavfallshanteringen har till största delen möjliggjorts av understöd som beviljats av de medel som inlöst i oljeavfallsavgifter. Detta system har i sin tur haft en positiv inverkan på utvecklingen av hela vår problemavfallshantering, vilket gjort att denna nu befinner sig på internationell toppnivå.

Om lagen om oljeavfallsavgift i detta skede skulle upphöra att gälla, är det klart att den nu välfungerande oljeavfallshanteringen och med den den högststående riksomfattande problemavfallshanteringen skulle stå på spel. Oljeavfallsavgiften är en problemavfallsavgift som uppbärs på förhand och som beroende på oljeavfallsets kvalitet gottskrivs producenten i form av ersättning för det avläm-

nade oljeavfallet eller i form av oljeavfalls-hanteringsservice som antingen ges gratis eller till en lägre kostnad. Systemet är också helt i enlighet med rådets direktiv om omhändertagande av spilloljor (75/439/EEG, ändr. 87/101/EEG). Skulle man avstå från systemet så måste avgifterna för mottagning och behandling av oljeavfall och annat problemavfall ökas. Detta kunde medföra att dessa för miljön och hälsan farliga ämnen oftare än hittills hamnar under osaklig behandling och i miljön.

Den positiva utvecklingen oaktat är det fortfarande möjligt att göra oljeavfallshanteringen effektivare. Detta gäller i synnerhet en vidareutveckling i fråga om uppsamlingen av små partier. Det skulle också vara möjligt att effektivera regenereringen av spillolja, såvda övriga förutsättningar på smörjmedelsmarknaden ger möjlighet till detta. Regenerering av använd smörjolja är med stöd av avfallslagen och det ovan avsedda direktivet ett bättre alternativ för återanvändning än att utnyttja dess energiinnehåll.

Medlen för finansiering av sanering av tidigare förorenad mark har ökat i statsbudgeten. Det står emellertid klart att statens skuldsättning sätter snäva gränser för ökade utgifter i budgetekonomin. Det vore därför nödvändigt att bygga upp en beredskap att till en del finansiera saneringen av mark också med hjälp av de avgifter för smörjoljor som redan tidigare uppburits på miljö-vårdsgrunder.

3. Föreslagna ändringar

Lagen föreslås bli permanent. Detta förutsätter en ändring av lagens 10 §.

Det föreslås att den praxis för avgiftsbefrielse som redan är etablerad skrivs in i lagen. Därför fogas till lagens 5 § 1 mom. en ny 5 punkt, enligt vilken smörjoljor och smörjmedel som används som råämnen vid tillverkning av en sådan produkt för vilken oljeavfallsavgift inte skall betalas och vars användning inte ger upphov till oljeavfall är avgiftsfria. Stadgandet skall gälla t.ex. processoljor som används vid framställning av antiskummedel eller tryckfärg. Avgiftsbefrielsen skall genomföras i samband med beskattningen direkt med stöd av lagen, vilket innebär att förfarandet med skattelättnader grundade på särskild ansökan kunde frångås. Kontrollen av grunderna för avgiftsfriheten

föreslås ske genom företagsinspektioner i efterskott.

Det föreslås att 7 § 1 mom. lagen om oljeavfallsavgift kompletteras med en bestämmelse enligt vilken riksdagen i budgeten kan besluta att en del av intäkterna av oljeavfallsavgiften skall anvisas oljeskyddsfonden, varvid dessa medel kunde utnyttjas för bekämpning av oljeolyckor som inträffar på land, närmast för kostnaderna för saneringsåtgärder i fråga om förorenad mark. Det föreslagna arrangemanget vore administrativt sett klart. Oljeskyddsfonden, i vars direktion ingår representanter för viktiga instanser med hänsyn till saneringsåtgärderna, skulle därigenom ges möjlighet att sköta bidragen för sanering av föroreningar som uppkommit av oljeavfall centraliserat. På detta sätt skulle man säkerställa att onödiga överlappningar undviks och att saneringsprojekt som bedöms som brådskande genomförs.

Till övriga delar förblir lagens stadganden oförändrade. Oljeavfallsavgiftens storlek föreslås förbli på nuvarande nivå.

4. Propositionens ekonomiska verkningar

Det beräknas att 20—25 milj. mk inflyter i oljeavfallsavgifter årligen. De influtna medlen skall användas för betalning av de kostnader oljeavfallshanteringen och annan problemavfallshantering ger upphov till. En del av de influtna medlen skall användas för betalning av kostnaderna för sanering av mark.

Den utvidgade befrielsen från oljeavfallsavgift gäller uppskattningsvis 8—10 milj. kg smörjolja per år, för vilken den uppburna avgiften uppgår till 2—2,5 milj. mk. I praktiken har utvidgningen av stadgandet om betalningsfrihet inte någon inverkan på de influtna oljeavfallsavgifterna, eftersom avgiftsfrihet i form av lättnader har beviljats för motsvarande mängd varje år.

Eftersom oljeavfallsavgiften bibehålls oförändrad, ändrar uppberandet av avgiften inte priset på smörjolja. Oljeavfallsavgiftens andel av priset på smörjolja är ca 5 %.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet i samarbete med miljöministeriet.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionen.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1997 och avses bli behandlad i samband med den.

7. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1997.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om oljeavfallsavgift

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 5 december 1986 om oljeavfallsavgift (894/86) 5 § 1 mom. 3 och 4 punkten, 7 § 1 mom. samt 10 §,

av dessa lagrum sådana de lyder 5 § 1 mom. 3 och 4 punkten sådana de lyder i lag av den 29 december 1994 (1475/94), 7 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 17 november 1989 (985/89) och 10 § sådan den lyder i lag av den 21 november 1991 (1364/91), samt

fogas till 5 § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag av den 29 december 1994, en ny 5 punkt som följer:

5 §

Avgiftsfria är

3) produkter som används för tillverkning av sådana produkter för vilka oljeavfallsavgift betalas,

4) produkter som tillverkas av sådana råämnen som avses i 2 § och för vilka oljeavfallsavgift har betalats, samt

5) produkter som används som råämnen vid tillverkning av en produkt som inte är en sådan produkt som avses i 2 § och vars användning inte ger upphov till oljeavfall.

7 §

De medel som inflyter i oljeavfallsavgifter skall på de grunder som närmare fastställs av statsrådet användas för att täcka utgifter för oljeavfall och insamling, transport, lag-

ring och behandling av oljeavfall samt till understöd för anläggnings- och driftskostnader för regionala mottagningsplatser för oljeavfall och för att utveckla den riksomfattande problemavfallsanläggningen. En del av de influtna medlen kan i statsbudgeten överföras till den i lagen om oljeskyddsfonden (379/74) avsedda oljeskyddsfonden för ersättande av oljeskador som uppkommer på markområden och av kostnader för bekämpande av dessa.

10 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997.

Helsingfors den 27 september 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Aija Alho

Lag

om ändring av lagen om oljeavfallsavgift

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 5 december 1986 om oljeavfallsavgift (894/86) 5 § 1 mom. 3 och 4 punkten, 7 § 1 mom. samt 10 §,
av dessa lagrum sådana de lyder 5 § 1 mom. 3 och 4 punkten sådana de lyder i lag av den 29 december 1994 (1475/94), 7 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 17 november 1989 (985/89) och 10 § sådan den lyder i lag av den 21 november 1991 (1364/91), samt
fogas till 5 § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag av den 29 december 1994, en ny 5 punkt som följer:

Föreslagen lydelse

Gällande lydelse

Avgiftsfria är

5 §

3) produkter som används för tillverkning av sådana produkter för vilka oljeavfallsavgift betalas, *samt*

4) produkter som tillverkas av sådana råämnen som avses i 2 § och för vilka oljeavfallsavgift har betalats.

3) produkter som används för tillverkning av sådana produkter för vilka oljeavfallsavgift betalas,

4) produkter som tillverkas av sådana råämnen som avses i 2 § och för vilka oljeavfallsavgift har betalats, *samt*

5) produkter som används som råämnen vid tillverkning av en produkt som inte är en sådan produkt som avses i 2 § och vars användning inte ger upphov till oljeavfall.

7 §

De medel som inflyter i oljeavfallsavgifter skall på de grunder som närmare fastställs av statsrådet användas för att täcka utgifter för oljeavfall och insamling, transport, lagring och behandling av oljeavfall samt till understöd för anläggnings- och driftskostnader för regionala mottagningsplatser för oljeavfall och för att utveckla den riksomfattande problemavfallsanläggningen.

7 §

De medel som inflyter i oljeavfallsavgifter skall på de grunder som närmare fastställs av statsrådet användas för att täcka utgifter för oljeavfall och insamling, transport, lagring och behandling av oljeavfall samt till understöd för anläggnings- och driftskostnader för regionala mottagningsplatser för oljeavfall och för att utveckla den riksomfattande problemavfallsanläggningen. *En del av de influtna medlen kan i statsbudgeten överföras till den i lagen om oljeskyddsfonden (379/74) avsedda oljeskyddsfonden för ersättande av oljeskador som uppkommer på markområden och av kostnader för bekämpande av dessa.*

10 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987 och gäller till utgången av 1996.

10 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997.

